

**HANDLINGSPLAN FOR MENNESKER MED FUNKSJONSNEDESETTELSE
RULLERING 2015 - 2016**

Sammendrag:

Handlingsplan for mennesker med funksjonsnedsettelser 2015-2016 er en rullering av plan fra 2012 -2014. Planens oppbygging og struktur er endret noe etter innspill fra høringsinstansene. Byrådserklæringen legger vekt på å øke medbestemmelse og valgfrihet for de som er brukere av kommunens tjenester. Byrådets hovedmål er å legge forholdene til rette for at mennesker med funksjonsnedsettelser skal leve et mest mulig aktivt og selvstendig liv med full deltakelse og likestilling. Dette målet forutsetter at de ulike faggrupper har kunnskap og kompetanse om funksjonshemmedes rettigheter og områder av betydning for mennesker med funksjonsnedsettelser.

Byrådet legger til grunn at virksomhetene skal utarbeide egne handlingsplaner som svarer til forventningene innenfor satsningsområdene og tiltak fra denne planen. Det forutsettes videre at virksomhetene rapporterer i sine årsmeldinger og årsberetninger om hvordan de har fulgt opp sine planer for mennesker med funksjonsnedsettelser.

Saksfremstilling:

Byrådet legger med dette frem Handlingsplan for mennesker med funksjonsnedsettelser for perioden 2015 – 2016. Planen er rullering av handlingsplan 2012-2014 vedtatt av bystyret 24.10.2012 i sak 280. Bystyret har vedtatt at planen skal revideres annet hvert år. Dette innebærer at det ikke lages en ny plan, men at det utførte arbeidet oppsummeres. Videre foreslås det på bakgrunn av innspill fra høringsinstansene nye eller videreføring av eksisterende tiltak for en toårs periode.

Oslo kommune har hatt handlingsplaner for mennesker med funksjonsnedsettelser siden 1995, og kommunen arbeider kontinuerlig med å legge forholdene til rette for at mennesker med funksjonsnedsettelser skal leve mest mulig selvstendige liv. Den foreliggende reviderte planen er å betrakte som et overordnet plan- og strategidokument.

Status for nåværende handlingsplan følger som vedlegg til denne saken. Nåværende handlingsplan er inndelt i innsatsområdene: *Kunnskap om mennesker med funksjonsnedsettelser, Rehabilitering og habilitering, Arbeid og sysselsetting, Bolig – eget hjem, Individuell plan, Transport og Frivillighet.* I alt omfatter nåværende plan 48 tiltak som i hovedsak er iverksatt. Noen tiltak er avsluttet og enkelte pågår. Det er vurdert at flere av tiltakene bør videreføres i ny plan for 2015 og 2016.

Overordnede rammer og føringer

Planen tar utgangspunkt i føringer fra nasjonalt hold og fra byråd og bystyre. FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne ble ratifisert av Norge sommeren 2013. Konvensjonens hovedformål er å sikre like muligheter for realisering av menneskerettighetene, samt å bygge ned hindre som vanskeliggjør dette. Konvensjonen skal bidra til å motvirke diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne og fastslår at de alminnelige menneskerettighetene fullt ut gjelder for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Respekten for menneskets iboende verdighet skal fremmes gjennom konvensjonen.

Lov om forbud mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne (diskriminerings- og tilgjengelighetsloven) som trådte i kraft i 2009, er en viktig lov for denne planens område. Videre er det en rekke andre lover, forskrifter, rundskriv, meldinger, veiledere og avtaler som regulerer forhold av betydning. Opplæringsloven, helse- og omsorgstjenesteloven og pasient- og brukerrettighetsloven er blant disse. Det er vedtatt endringer i pasient- og brukerrettighetsloven som gir rett til brukerstyrt personlig assistanse. Personer under 67 år med langvarig og stort behov for personlig assistanse etter helse- og omsorgstjenesteloven § 3-2 første ledd nr. 6 bokstav b har rett til å få slike tjenester organisert som brukerstyrt personlig assistanse. Lovendringene regulerer tjenesten noe, både i omfang og hva som menes med langvarig behov og tjenestebehov.

Oslo kommune følger regjeringens arbeid med oppfølging av stortingsmelding «Frihet og likeverd – om mennesker med utviklingshemming» (meld.st.45, 2012 – 2013) og Stortingets innstilling i saken (127 S, 2013-2014). Regjeringen oppnevnte 03.10.2014 et utvalg som skal utrede og fremme forslag til konkrete tiltak for å styrke de grunnleggende rettighetene til mennesker med utviklingshemming. Utvalget skal levere sin utredning innen 01.06.2016.

Handlingsplanen bygger på innspill og forslag fra funksjonshemmedes organisasjoner, samt innspill fra underliggende virksomheter. Planen bygger på lovverk og sentrale retningslinjer, samt strategier, mål og tiltak som er vedtatt i relevante saker. Handlingsplanen bygger på områder som er prioritert i det politiske grunnlaget for byrådet. Byrådserklæringen legger vekt på å øke medbestemmelsen og valgfriheten for dem som er brukere av kommunes tjenester. I byrådserklæringen påpekes det videre at alle som trenger tjenester fra det kommunale hjelpeapparatet, må få mulighet til å delta i utformingen av sin egen individuelle plan for å kunne ha bedre kontroll over egen livssituasjon. Videre uttales det at byrådet vil gi et differensiert boligtilbud til mennesker med funksjonsnedsettelse.

I tillegg er det flere kommunale bystyremeldinger og byrådssaker av betydning. Bystyret vedtok 18.06.2014, sak 158, «Felles prinsipper for universell utforming i Oslo kommune». Planen trekker opp de hovedmål og tiltak som skal være førende for Oslo kommunes arbeid med universell utforming frem mot 2025. I Folkehelseplan for 2013-2016 behandlet av bystyret i møtet 30.01.2013, sak 8 understreket byrådet behovet for å tilrettelegge for aktiv medvirkning fra bydelenes beboere i ulike spørsmål som har betydning for folkehelsen. Byrådet fremmet byrådssak 66/2014 av 13.05.2014, bystyremelding nr. 1/14 Seniorsmelding – Selvstendige, aktive og trygge eldre i Oslo. Denne meldingen inkluderer også eldre med funksjonsnedsettelse. Bystyret vedtok i sak 49/2013 den 06.03.2013 strategier og tiltak for å møte boligbehovet slik de framgår av Boligbehovsplanen for Oslo kommune for 2013 – 2016.

Avgrensninger og oppfølging av planen

Handlingsplanen omhandler de fleste områder som er viktige for mennesker med funksjonsnedsettelse. Planen omfatter tjenester etter helse- og omsorgstjenesteloven, barnehage og skoletilbud, bolig, arbeid, transport, universell utforming og sikkerhet. Tall fra EU viser at én av seks personer har en funksjonsnedsettelse. Det betyr at i underkant av 100 000 i Oslo har en funksjonsnedsettelse i en eller annen form. For over 20 prosent er funksjonsnedsettelsen omfattende og begrenser full delaktighet i samfunnet. I Oslo har brukerorganisasjonene til sammen nær 40 000 medlemmer.

Oppfølging av planen vil være forskjellig og på ulike nivåer. Byrådsavdelingene med underliggende etater og tjenestesteder har ansvar for å iverksette aktuelle tiltak fra denne planen. Det forventes at relevante ansatte i kommunen kjenner til FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne som ble ratifisert av Norge sommeren 2013. For dem som arbeider med tilrettelegging, forventes at de har kjennskap til Felles prinsipper for universell utforming i Oslo kommune. Planen trekker opp de hovedmål og tiltak som skal være førende for Oslo kommunes arbeid med universell utforming frem mot 2025 og er vedtatt av bystyret 18.06.2014, sak 158. De ulike planer og tiltak må ses i sammenheng ettersom det er helheten i tiltakene som er avgjørende for hvorvidt Oslo kommunens samlede innsats for å legge forholdene til rette for mennesker med funksjonsnedsettelse skal lykkes. Handlingsplanen avgrenses derfor mot tiltak som allerede er vedtatt i planer nevnt i denne sak.

Sektoransvarsprinsippet gjelder for gjennomføringen av denne handlingsplanen. Det innebærer at byrådsavdelingene på sine respektive sektorområder har ansvar for å iverksette den politikken byrådet og bystyret vedtar. De ordinære instanser i samfunnet skal gi tilbud til mennesker med funksjonsnedsettelse, på lik linje med tilbud til den øvrige befolkningen. Særtilbud skal det kun være når det er nødvendig. Dersom det er nødvendig med tilrettelegging og særskilte ordninger er også dette sektorens ansvar. Tiltak i denne planen skal gjennomføres innenfor vedtatte økonomiske rammer.

Arbeidet med rullering av handlingsplan

Arbeidet med å rullere handlingsplanen startet i første kvartal 2014. Hovedformålet med rulleringen har vært å oppdatere gjeldende handlingsplan. Arbeidet med hvordan innsatsområdene i nåværende handlingsplan er fulgt opp, er gjennomført av Helseetaten. I brev av 02.05.2014 inviterte Byrådsavdeling for eldre og sosiale tjenester aktuelle instanser til å komme med innspill til planarbeidet knyttet til hva som burde videreføres av tiltak og innsatsområder i handlingsplanen, samt utfordringer og tiltak som burde inn i planen. Det kom inn 17 innspill fra ulike instanser.

Oppsummering av innspillene

De som ga innspill til planen er gjennomgående fornøyde med dens innhold. Flere mener det er en fordel med målrettede og målbare tiltak, og at tiltakene med fordel kan bli mer skal-/må orienterte. Bydel Gamle Oslo ønsker en mer overordnet plan som beskriver mål og strategier, ikke konkrete tiltak. Det ønskes at universell utforming, brukermedvirkning, meningsfull fritid, skole og utdanning, sikkerhet og brukerstyrt personlig assistanse tas inn. Innspillene er oppsummert av Helseetaten, se vedlegg.

Oppsummering av høringsmøtet

Det ble avholdt høringsmøte 25.09.2014. Representanter fra Rådet for funksjonshemmede i Oslo (rådet), Oslo fylkeslag av Norsk forbund for utviklingshemmede (NFU) og Norsk handikapforbund, avdeling Oslo (NHF) deltok på høringsmøtet. På dette møte ble det uttrykt enighet om at handlingsplanen i større grad må være en overordnet plan der det trekkes linjer og krysskobles til andre relevante planer i kommunen.

Det ble vist til at helhet i planverket vil kunne bidra til en mer helhetlig tilnærming overfor brukerne. Videre var det bred enighet om at kommunenes forpliktelser i henhold til FN-konvensjonen og diskriminerings- og tilgjengelighetsloven må tydeliggjøres i planen.

På høringsmøtet ble det pekt på at det er behov for kompetanseheving i tjenestene når det gjelder brukermedvirkning både på individuelt nivå og systemnivå. Det ble også vist til at kommunen i større grad må sørge for at bydelsråd og sentrale råd som blir hørt, får nødvendig opplæring og bredere tilfang av høringssaker utover helse- og sosialsektoren.

Det kom også fram at det er ønskelig med flere innsatsområder i planen: Barnehage og skole, universell utforming, bolig/eget hjem, transport og kultur og fritid. Rådet for funksjonshemmede pekte på at det er nødvendig med presise og målbare tiltak for å oppnå presis rapportering og oppfølging av avvik. De mente at relevant forskning på planens hovedområder, spesielt bolig, må vektlegges. Videre mente rådet at de delene av brukerstyrt personlig assistanse (BPA) som ikke er lovfestet (under 25 timer og over 67 år) må inn i planen.

NHF mente at viktigheten av skolegang må tydeliggjøres i planen. De viste til forskning som har vist at det er en sammenheng mellom inkludering i vanlig skole og integrering i arbeidslivet. Videre påpekte NHF at planlagt metrostandard på T-banen ikke er i samsvar med prinsipper om universell utforming. De var positive til traineeordningen, men viste til at det er behov for tilrettelagte arbeidsplasser av ulike typer. NFU mener at malen fra KS for brukerundersøkelse av tjenester til utviklingshemmede har en del svakheter.

Skriftlig høringsinnspill

Administrativt forslag til nye tiltak og tiltak som skal videreføres har vært sendt på høring den 11.09.2014 med høringsfrist 25.10.2014. I denne høringsrunden innkom seks høringsuttalelser, hvorav fem med merknader. De som har uttalt seg, er positive til at hovedintensjonene i gjeldende plan videreføres. Innsatsområdene som Rådet for funksjonshemmede peker på, er inkludert i planen. Lovverket og retningslinjer rådet viser til er med og danner et bakteppe for planen, blant annet de siste endringene i forhold til innføring av rett til brukerstyrt personlig assistent.

Rådet for funksjonshemmede fremhever at handlingsplanen må være helhetlig og overordnet med referanse til andre relevante planer. Rådet for funksjonshemmede understreker at tiltakene i handlingsplanen må være målbare og gjennomførbare. Videre mener de at tiltakene må være presise og gi muligheter for presis rapportering. Det sentrale elderrådet støtter synspunktene til Rådet for funksjonshemmede. Videre påpeker de at brukerstyrt personlig assistent ikke er rettighetsfestet for de over 67 år.

Bydel Stovner slutter seg til de nye tiltakene. De bemerker at ansattes kjennskap til regelverk vil kunne bidra til økt bevissthet rundt respekt, etikk og holdninger og derigjennom gi økt fokus på og kvalitet i brukermedvirkningen. Kompetanseheving innen brukermedvirkning vil bidra til økt fokus på deltakelse og medvirkning på individ- og systemnivå. Fokus på arbeid og arbeidsrettede tiltak i individuell plan vil kunne bidra til generell økning av sysselsetting for målgruppen. Bydelen fremhever gruppetilbud som et godt alternativ til individuell støttekontakt.

Søndre Nordstrand viser til tidligere innspill om at tiltak om universell utforming må være en del av planen. Deres innspill peker på at det bør være større fokus på brukermedvirkning, meningsfull fritid, styrking av støttekontaktordning, hverdagsrehabilitering, mestringsteknologi, aktiv tilsynsordning for omsorgsboliger, styrking av individuell plan og at husleiekontrakter i mindre grad bør tidsbegrenses. I

høringsuttalelsen fra Bydel Alna pekes det på at tiltak bør være målrettede og målbare, samt at planen blir tydeligere, blir styrket og mer forpliktende. Rådet for funksjonshemmede og Rådet for funksjonshemmede i Bydel Frogner påpeker at IA-avtalens delmål 2 skal gjennomføres, og at det må gjøres mye mer for å oppnå dette. Det understrekes at alle virksomheter i Oslo kommune er IA-virksomheter, og at den enkelte virksomhet skal utarbeide egne aktivitetsmål for rekruttering av mennesker med funksjonsnedsettelse.

Samlet vurdering av innspill til planen, høringsuttalelser og høringsmøtet

Nasjonale føringer er tydeliggjort i planen. Videre er antall innsatsområder utvidet i tråd med innspill. Når det gjelder nye forslag og ønsker om å beholde innsatsområdene i planen, vises det til at Oslo kommune i 2014 har vedtatt en egen plan for universell utforming. Videre er det vedtatt en handlingsplan mot vold i nære relasjoner, boligbehovsplan 2013-2016 og skolebehovsplan 2014-2024 med påfølgende strategier og tiltak. Det vises videre til at ordningen med BPA nå er rettighetsfestet. Det understrekes at kommunen fremdeles vil ha plikt til å vurdere BPA for brukere som ikke omfattes av rettighetsfestingen.

Flere etterspør evaluering av hva som er oppnådd i forhold til tiltakene. Det er laget en statusrapportering som følger vedlagt. Alle innspill vedrørende innsatsområder og tiltakene er vurdert og det er foretatt prioritering av hva en skal fokusere på i denne planen.

Mål

Handlingsplanen har som hovedmål:

- Å legge forholdene til rette for at mennesker med funksjonsnedsettelse skal leve et mest mulig aktivt og selvstendig liv med full deltakelse og likestilling
- Å bidra til en likeverdig behandling av mennesker med funksjonsnedsettelse
- Å legge til rette for brukervedvirkning, som gir økt innflytelse over egen livskvalitet og bidrar til tjenester av god kvalitet

Utforming og grunnlag

Handlingsplanens innsatsområder er prioriterte områder i byrådets politiske grunnlag. Planen bygger på tidligere planrullering, evaluering av hva som er gjennomført og på innspill og forslag fra funksjonshemmedes organisasjoner, Rådet for funksjonshemmede, bydelenes råd for funksjonshemmede, Det sentrale eldreråd, bydelenes eldreråd og underliggende virksomheter. Den gir rammer for ulike typer tiltak med tanke på å bedre forhold for mennesker med funksjonsnedsettelse. Innsatsområdene er delt i elleve områder.

1. Brukervedvirkning
2. Kunnskap om mennesker med funksjonsnedsettelse
3. Universell utforming
4. Barnehage og skole
5. Rehabilitering og habilitering
6. Koordinering og individuell plan
7. Bolig - eget hjem
8. Arbeid
9. Fritid og frivillighet
10. Transport
11. Sikkerhet.

1: Brukermedvirkning

Brukermedvirkning er en avgjørende forutsetning for gjennomføring av denne planen. Tjenestebrukere er en viktig ressurs. Brukerne opplever hvordan tjenestene fungerer i praksis og kan ofte komme med de beste forslagene til forbedringer. Brukermedvirkning innebærer at tjenesten benytter brukerens erfaringer for å kunne gi best mulige tjenester. Det deles vanligvis opp i to nivåer:

- Systemnivå, hvor bydelenes råd, Rådet for funksjonshemmede og Det sentrale eldreråd befinner seg. Videre er det andre brukerråd (f.eks. ved NAV-kontorene) og brukerrepresentasjon ved fagutvikling, evaluering, planlegging og liknende.
- Individnivå, hvor bruker og/eller pårørende/verge har innflytelse på tilbudet som gis og på utformingen av tjenesten.

Kommunens saksbehandling skal kjennetegnes av reell brukermedvirkning. Dialog og brukermedvirkning skal være essensielt i all saksbehandling i møte med byens innbyggere. Det skal være lyttende og åpne holdninger hos kommunen der også verger for brukere uten samtykkekompetanse blir lyttet til og tatt på alvor.

Tiltak:

- Kompetanseheving innen brukermedvirkning og andre temaer aktuelle for mennesker med funksjonsnedsettelse og ansatte som yter tjenester til disse, skal inngå i virksomhetenes kompetanseplaner. Brukerrådene skal tas med i arbeidet med dette.
- Helseetaten og de aktuelle bydelene skal sørge for at erfaringene med å ansette medarbeidere med brukererfaring/erfaringskonsulenter innen psykisk helse gjøres kjent.

2: Kunnskap om mennesker med funksjonsnedsettelse.

Kunnskap og forståelse for funksjonshemmedes livssituasjon kan ofte være mangelfull. Det er viktig at ansatte i Oslo kommune har kunnskap om aktuelle lover og regelverk. Særlig aktuelle er FN-konvensjonen, diskriminerings- og tilgjengelighetsloven og saken Felles prinsipper for universell utforming i Oslo kommune. Lokale handlingsplaner for mennesker med funksjonsnedsettelse, med tilhørende rapporteringer i virksomhetenes årsmeldinger er avgjørende for å nå målet om full likestilling og integrering.

Tiltak:

- Virksomhetene skal sørge for at HR, HMS-ansvarlige og andre ansatte som arbeider med målgruppen er kjent med FN-konvensjonen om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne, diskriminerings- og tilgjengelighetsloven og Felles prinsipper for universell utforming i Oslo kommune.
- Alle virksomheter utarbeider egne handlingsplaner for mennesker med funksjonsnedsettelse med konkrete tiltak på denne planens satsingsområder.
- Virksomhetene rapporterer i sine årsmeldinger og årsberetninger om hvordan de har fulgt opp sine planer for mennesker med funksjonsnedsettelse. Byrådet rapporterer i sin årsmelding om oppfølging av kommunens plan.
- Byrådsavdeling for eldre og sosiale tjenester utarbeider retningslinjer for bruken av ledsagerbevis.
- Helseetaten skal årlig utarbeide en samlet rapport med informasjon fra virksomhetenes årsmeldinger og årsberetninger, knyttet til resultatene av satsningen i denne handlingsplanen.
- Bydelene skal gi brukere informasjon om likemannsarbeidet, som er tiltak som skjer i regi av funksjonshemmedes organisasjoner

3: *Universell utforming.*

Felles prinsipper for universell utforming, byrådssak 14 av 06.02.2014 og bystyresak 158 av 10.06.2014, støtter opp under implementeringen av lover og forskrifter som omhandler universell utforming og følger opp planstrategi og planprogram for kommuneplan 2013, vedtatt av bystyret 26.09.2012, sak 267. Felles prinsipper for universell utforming skal også bidra til å oppfylle Norges forpliktelser etter FN-konvensjonen om rettigheter til personer med nedsatt funksjonsevne. Visjonen er at Oslo kommune skal være universelt utformet innen 2025. Det skal være likeverdig tilgang til kommunens tjenester.

Tiltak:

- Virksomhetene skal ivareta universell utforming gjennom gode prosesser og brukermedvirkning, slik at kommunens bygg/anlegg og utearealer blir tilgjengelig for alle jf. Oslo kommunes felles prinsipper for universell utforming og handlingsplan.

4: *Barnehage og skole*

Barnehagen er begynnelsen på barnets utdanningsløp, og den grunnleggende kompetanse som opparbeides her, vil ha betydning for trivsel og læringsutbytte i videre skolegang. I Oslo kommune ligger ansvaret for driften av de kommunale barnehagene hos bydelene. Barn med funksjonsnedsettelse har nytte og glede av å være i barnehage, og lov om barnehager gir disse barna fortrinnsrett ved opptak til barnehageplass. Noen får tilbud i barnehager spesielt tilrettelagt for barn med spesielle behov. I Oslo er det fire byomfattende barnehager for barn med spesielle behov. Trosterud Senter har tilbud til barn med sterk astma og allergi og barn med autisme. Berg gård har tilbud til barn med multifunksjonshemming. Det har også Mølleplassen som er en privat barnehage. I tillegg er det Voldsløkka barnehage som har tilbud til døve og hørselshemmede.

Skolegang og utdanning har stor betydning for videre deltagelse i arbeidslivet. Oslo kommune har som mål at alle elever skal ha mulighet til å realisere sine evner og talent. Mange foreldre til barn med behov for spesialundervisning ønsker at deres barn skal få opplæring på bostedsskolen. Utdanningsetaten ivaretar elevers rett til opplæring og rett til spesialundervisning. I bystyresak 230/07 legges det opp til at kommunen skal styrke spesialundervisningen i bostedsskolene, samtidig som systemet med specialsaker og byomfattende spesialgrupper opprettholdes. I byrådssak 203/09 ble det innført en endring i ressursfordelingsmodellen for å styrke spesialundervisning ved nærskolene.

Aktivitetsskolen er hjemlet i opplæringsloven, og er et tilbud til alle barn fra 2. – 4. trinn og barn med spesielle behov fra 5. – 7. årstrinn.

Spesialundervisning i egne videregående skoler er hjemlet i opplæringsloven. Opplæringstilbudet skal legge til rette for at elever med ungdomsrett og unge voksne elever med særskilte behov kan utvikle kunnskap og ferdigheter. Pedagogisk-psykologisk-tjeneste (PPT) er sakkyndig og rådgivende instans for barnehager og skoler. Barn under skolealder har rett til spesialpedagogisk hjelp når de har behov for det. PPT skal bistå med å legge til rette for opplæring av elever med særlige behov. Elever som får spesialundervisning, skal i henhold til opplæringsloven ha individuell opplæringsplan (IOP).

Det er utarbeidet en strategi for utforming av skolebygg (Krav og forventninger til skoleanlegg i Oslo kommune, 2010).

Tiltak:

- Det skal legges til rette for at foreldre gis et reelt valg mellom bostedsskolen og byomfattende spesialgrupper/spesialskoler.
- Nye skolebygg skal ha universell utforming, og rehabilitering og tilpasning av eksisterende skolebygg skjer i tråd med prinsippene om universell utforming.

5: Rehabilitering og habilitering.

Rehabilitering og habilitering innebærer at flere tjenester settes sammen til et helhetlig tilbud. Måltrettete treningstiltak skal bidra til å bedre og bevare funksjonsnivået til de som har behov for det. Mennesker med funksjonsnedsettelse skal ha et aktivt dagligliv, kunne delta i arbeidslivet og i samfunnet ellers. Rehabilitering og habilitering er områder det legges vekt på i samhandlingsreformen. Et godt gjennomført rehabiliteringsopplegg kan være avgjørende for at mennesker med funksjonsnedsettelse skal kunne delta i samfunnet. Fysisk aktivitet, trening og mosjon som ikke krever koordinering av flere tjenester kan ikke anses som rehabilitering, men er viktig for å kunne bo selvstendig og klare mest mulig på egen hånd, enten det er i private hjem, i samlokaliserte boliger eller i andre boformer.

Tiltak:

- Virksomhetene skal legge til rette for brukervedvirkning, samarbeid med hjemmet og bidra til å sikre medvirkning fra foreldre/pårørende/foresatte.
- Bydelene skal arbeide for at tilbudet av helse- og sosialtjenester til mennesker med funksjonsnedsettelse og kronisk syke skal ha et omfang og en kvalitet som bidrar til selvstendighet og livskvalitet og med større fokus på likemannsarbeid, som er tiltak som skjer i regi av funksjonshemmedes organisasjoner.
- Det anbefales at bydelene satser på foreldreveiledning (ICDP) for foreldre med barn med nedsatt funksjonsevne, slik at alle bydelene kan ha et tilbud om veiledningsgrupper.

6: Koordinering og individuell plan.

Et helhetlig og koordinert hjelpetilbud er avgjørende for dem som har behov for flere tjenester. Langsiktig planlegging er nødvendig for å få til en sammenheng og gode overganger mellom barnehage, skole, fritid, eget hjem og arbeid. Individuell plan er essensielt i dette. Brukere med behov for langvarige og koordinerte tjenester har rett til å få utarbeidet en individuell plan. Det er avgjørende at planen blir fulgt opp. Kompetanseheving i bydelene innen koordinering er derfor viktig, videre at virksomhetene har gode rutiner som sørger for at alle som har krav på individuell plan, får tilbud om dette.

Tiltak:

- Koordinatorer for individuelle planer skal sammen med planeier og aktuelle tjenesteytere sørge for at arbeid, arbeidsrettede tiltak eller dagsentertilbud inngår i den individuelle planen der dette er aktuelt.

7: Bolig – et hjem.

Et sted å bo er avgjørende for den enkeltes evne og mulighet til å leve et godt og selvstendig liv. Hjemmet er en arena for livsutfoldelse og har betydning for alle livets områder. Det arbeides kontinuerlig med oppfølging av Boligbehovsplanen for Oslo kommune for 2013 – 2016. I Boligbehovsplanen er følgende strategier vedtatt for å møte boligbehovet til mennesker med funksjonsnedsettelse:

Strategi 5: Sette flere mennesker med funksjonsnedsettelse i stand til å skaffe seg bolig i det private markedet

Strategi 6: Fremskaffe flere kommunalt disponerte boliger for mennesker med funksjonsnedsettelse

Strategi 7: Organisatoriske tiltak for bedre utnyttelse av kommunens boligmasse til mennesker med funksjonsnedsettelse

Tiltak:

- Bydelene skal legge stor vekt på brukervedvirkning, slik at mennesker med funksjonsnedsettelse ikke flyttes mot deres vilje. Det skal være enkelt å kunne flytte fra ett tilbud til et annet, dersom man ønsker det. Dette gjelder også flyttinger mellom bydelene.

8: *Arbeid.*

Arbeid er en døråpner til en sosial arena og til goder som for eksempel bedret økonomi og pensjonsrettigheter. Oslo kommune skal gjennom sin personalpolitikk arbeide for å tilsette mennesker med funksjonsnedsettelse i stillinger.

FN konvensjonen understreker i artikkel 27 at mennesker med nedsatt funksjonsevne har rett til arbeid på lik linje med andre. Arbeidsmiljøet skal være åpent, inkluderende og tilgjengelig for mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven har som formål å fremme likestilling og likeverd, sikre muligheter og rettigheter til samfunnsdeltakelse for alle, uavhengig av funksjonsevne. Loven skal bidra til å bygge ned samfunnsskapte barrierer for funksjonshemmede og hindre at nye skapes. Rapporteringsplikten som følger av denne loven, legger til rette for å sikre like muligheter og hindre diskriminering av funksjonshemmede. IA-avtalen ble reforhandlet i 2014. Delmål 2 omfatter blant annet økt sysselsetting av personer med nedsatt funksjonsevne.

Oslo kommune er en av landets største arbeidsgivere og skal gå foran i arbeidet for økt sysselsetting av mennesker med funksjonsnedsettelse. Oslo kommune etablerte i 2014 en traineeordning for mennesker med funksjonsnedsettelse. Denne ordningen gjelder for alle kommunens virksomheter og innebærer at noen ordinære stillinger utlyses forbeholdt de som har en funksjonsnedsettelse. I byrådets forslag til økonomiplan for 2015-2018 forlenges traineeordningen ut 2017.

Byrådet har som mål å tilby gode og varierte arbeidsmarkedstiltak og kurs. Byrådssak 126/14, sammenslåing av KAREA Oslo KF og AS Varbas til ett nytt selskap, er behandlet av bystyret 12.11.2014. I saken viser byrådet til at det er viktig å skape større og mer robuste virksomheter som kan gi arbeidstilbud til flere. Personer som ikke kan tilbys arbeid i det ordinære arbeidslivet bør sikres et godt tilbud i skjermet virksomhet (VTA).

I statsbudsjettet for 2015 foreslås det flere tiltak for å styrke tilknytningen til arbeidslivet for personer med nedsatt funksjonsevne. Blant annet er det ønskelig å styrke ordningen med funksjonsassistanse i arbeidslivet. NAVs mentorordning som er tilskudd som kan gis til frikjøp av arbeidstid for en kollega ved bruk av tiltak innenfor ordinær virksomhet, er en ordning som blant annet kan benyttes.

Tiltak:

- Oslo kommune som arbeidsgiver bør i samarbeid med NAV delta i ordningen med mentorer for oppfølging av mennesker med funksjonsnedsettelse.

9: *Fritid og frivillighet.*

Det er viktig med en sterk frivillig sektor i Oslo og at denne har rammevilkår som i størst mulig grad stimulerer til frivillig innsats. Som et ledd i å styrke dialogen med de frivillige organisasjonene har Oslo kommune etablert frivillighetsportalen.no.

Portalen er utviklet i samarbeid med organisasjonene og gir oversikt over de viktigste frivillige organisasjonene, frivillighetssentralene og brukerorganisasjonene innen helse- og velferdssektoren i Oslo. Samarbeid med frivillige organisasjoner er viktig for kommunens tilbud om aktiv fritid, deltakelse i fritids-, fornøynelses- og idrettsaktiviteter.

Bydelene i Oslo har tilbud om støttekontaktjeneste som skal kunne gis individuelt, i gruppe eller som Fritid med bistand. Fritid med bistand skjer i samarbeid mellom kommunen og en frivillig organisasjon som tilrettelegger for brukeren. Dette gir god kvalitet og sikrer brukeren mer kontinuitet i tilbudet. Arbeidet med fritid med bistand og metoden som bygger på et mestringsperspektiv, bør styrkes.

Tiltak:

- Helseetaten skal gjennom å etablere et nettverk bidra til at bydelens arbeid med Fritid med bistand og metoden som bygger på mestringsperspektivet, blir implementert i kommunens arbeid med utviklingshemmede.
- Det anbefales at hver bydel har en fritidskoordinator.
- Virksomhetene bør styrke dialogen med organisasjonene om kommunenes innretning av sine tilskudd på helse- og sosialområdet.

10: Transport.

I kommunens «Felles prinsipper for universell utforming (byrådssak 14/2014 og bystyresak 14/2014) er det en rekke mål innen transport og samferdsel. Transportsystemene skal ha tilgjengelighet i alle ledd av reisekjeden, og reisekjeden omfatter alt fra informasjon om transportalternativer til den reisende er framme ved målet. Alternativ og tilrettelagt transport skal være en god erstatter når det er nødvendig. Transport for funksjonshemmede (TT-transport) er tiltenkt å dekke behovet for transport for de som ikke kan reise med den ordinære kollektivtransporten.

De siste årene har stadig flere meldt om tyveri av bevis for parkeringstillatelse for forflytningshemmede (såkalt HC-bevis) med påfølgende misbruk. Brukere av ordningen kan oppleve stadige innbrudd i bilen der kun beviset blir stjålet. Det må finnes løsninger, slik at brukere slipper dette, og at misbruk av stjalne bevis kan opphøre. Misbruk undergraver en god ordning.

Tiltak:

- Det igangsettes et arbeid der det vurderes hvordan en kan forhindre tyveri med påfølgende misbruk av HC-parkeringsbevis.
- Arbeide for forbedring av alternative kollektivtransport ordninger.

11: Sikkerhet.

Forskning viser at mennesker med funksjonshemninger er mer utsatt for både vold i nære relasjoner og vold og overgrep generelt enn den øvrige befolkningen. Likevel er det relativt få som søker om hjelp og assistanse fra hjelpeapparatet. Bystyret vedtok 22.10. 2014 «Handlingsplan mot vold i nære relasjoner», byrådssak 80 av 22.05.2014. Målsettingen med planen er å forebygge og avdekke vold i nære relasjoner.

Ansatte i kommunen skal ha god kompetanse og forutsetninger for å avdekke vold og gi hjelp til de som trenger det. Dette gjelder også pårørende som kan være ekstra utsatte fra sine nærmeste med psykiske problemer og rusgiftproblemer. Pårørende melder sjelden fra om vold og overgrep fra sine nærmeste, og det er lite kunnskap om det. Mennesker med funksjonsnedsettelse kan ha særlig behov for tilrettelagt informasjon og bistand ved ulykker og kriser. De kan være ekstra sårbare og bydeler og kommunale virksomheter bør ha ekstra fokus på disse.

Tiltak:

- Bydelene skal sørge for at alle som har vedtak om hjemmetjenester får en årlig sikkerhetssjekk i hjemmet. Sikkerhetssjekken skal utføres av personell som har den nødvendige kunnskap om brannvern og sikkerhet i hjemmet.
- Ansatte som yter tjenester til mennesker med nedsatt funksjonsevne, skal få informasjon om hvordan utnytting, vold og misbruk kan unngås, oppdages og rapporteres.
- Ansatte som yter tjenester til mennesker med nedsatt funksjonsevne, skal få informasjon om hvordan utnytting, vold og misbruk kan unngås, oppdages og rapporteres.

Byrådets vurdering.

Byrådets mål er at alle skal være trygge på at de får den hjelpen de har behov for, når de har behov for den, og at de selv skal kunne påvirke tilbudet ut fra individuelle ønsker og behov. Oslo skal være en åpen by for alle. Dette betyr at mennesker med funksjonsnedsettelse skal inkluderes i fellesskapet på alle områder. Med dette som bakgrunn vil byrådet at det i Oslo skal arbeides aktivt og målrettet for å gi mennesker med funksjonsnedsettelse muligheter til deltakelse i samfunnet.

Byrådet vil understreke at hver virksomhet må følge opp tiltak på sine områder, på bakgrunn av innsatsområder beskrevet i denne planen. Den enkelte virksomhet er ansvarlig for å utarbeide egne handlingsplaner som skal følge føringene i denne sak. Byrådet har i revidering av handlingsplanen lagt vekt på brukermidvirkning på de ulike nivåer, samt kompetanse og opplæring til ansatte om FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne som ble ratifisert av Norge sommeren 2013.

Det er foreslått 24 tiltak innenfor de ulike virksomheter der bydelene og Helseetaten er tiltenkt oppfølgingen av mange ulike tiltak. I revidert handlingsplan beskrives områder og tiltak som bystyret har behandlet tidligere. Dette gjelder sak om Felles prinsipper for universell utforming i Oslo kommune og Boligbehovsplanen for Oslo kommune for 2013 – 2016. Begge disse planer tar opp utfordringer, mål og tiltak som er av betydning for mennesker med funksjonsnedsettelse.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Oppfølging av handlingsplan for mennesker med funksjonsnedsettelse dekkes innenfor vedtatte budsjettammer.

Byrådet innstiller til bystyret å fatte følgende vedtak:

Bystyret tar handlingsplan for mennesker med funksjonsnedsettelse til orientering.

Byrådet, den 10 DES 2014

Stian Berger Røsland

Aud Kvalbein

Aud Kvalbein

,Vedlegg tilgjengelig på Internett:

1. Oppsummering av innspill til rullering av planen
2. Status over innsatsområder og tiltak i gjeldende plan
3. Høringsuttalelse fra Rådet for funksjonshemmede
4. Høringsuttalelse fra Det sentrale eldreråd
5. Høringsuttalelse fra Bydel Sagene
6. Høringsuttalelse fra Bydel Nordre Aker
7. Høringsuttalelse fra Bydel Alna
8. Høringsuttalelse fra Bydel Grorud
9. Høringsuttalelse fra Bydel Stovner
10. Uttalelse fra Eldrerådet Bydel Bjerke

Vedlegg ikke tilgjengelig på Internett:

Ingen